

2021-05-10

Vidurinės mokyklos baigimo vertinimas ir stojimo į aukštąsias mokyklas sąlygos kai kuriose Europos valstybėse

Darbe apžvelgiamas vidurinės mokyklos baigimo vertinimas ir stojimo į aukštąsias mokyklas sąlygos 15 Europos valstybių: Airijoje, Belgijoje, Danijoje, Estijoje, Islandijoje, Latvijoje, Lenkijoje, Nyderlanduose, Norvegijoje, Prancūzijoje, Slovėnijoje, Suomijoje, Švedijoje, Šveicarijoje ir Vokietijoje.

Įvadas

Visose aptariamose valstybėse, išskyrus Švediją, norint baigti vidurinį išsilavinimą, vienokius ar kitokius valstybinius egzaminus laikyti būtina. Švedijoje baigiamojo egzamino galima nelaikyti, bet jei norima įstoti į aukštąją mokyklą, tam tikrą specialų egzaminą dažniausiai vis tiek tenka laikyti. Privalomų egzaminų skaičius labai skiriasi – kai kur pakanka 2, kai kur reikia laikyti net 10 (pavyzdžiui, Danijoje). Visur tarp privalomų egzaminų yra gimtoji kalba, tačiau, pavyzdžiui, Prancūzijoje gimtosios kalbos egzaminas laikomas ne baigiamojoje vidurinio mokslo klasėje.

Konkursuose į aukštąsias mokyklas dažniausiai vertinami egzaminų (brandos ir/arba stojamųjų) rezultatai. Airijoje, Danijoje, Nyderlanduose, Norvegijoje, Prancūzijoje, Slovėnijoje, Suomijoje, Šveicarijoje, Vokietijoje vertinami ir paskutiniųjų metų dalykų pažymiai bei egzaminai.

Švedijoje į vieną trečdalį vietų daugumoje programų priimama tik pagal pažymius, gautus už mokykloje mokytus dalykus (į kitą trečdalį – pagal specialų egzaminą). Pastebėtina, kad valstybėse, ne itin „mėgstančiose“ egzaminus, į kai kurias specialybes, tokias, kaip inžinerija arba medicina, universitetai neretai organizuoja atskirus stojamuosius egzaminus.

Apžvelgtos šalys daugiausia atrinktos, atsižvelgiant į Jungtinių Tautų rengiamą Švietimo indeksą (angl. *Education Index*)¹, ir pasirinktos tos šalys, kurios indekse dažniausiai užima aukštesnes vietas nei Lietuva, išskyrus Estiją, Latviją, Lenkiją ir Prancūziją, kurias Lietuva lenkia, bet iš jų pirmosios trys apžvelgtos kaip Lietuvos kaimynės. Dauguma apžvelgtų šalių (12) taip pat yra Europos Sąjungos valstybės narės, o kitos susiję su ES ypatingais ryšiais (Islandija, Norvegija ir Šveicarija).

Jei išnašose nenurodyta kitaip, rengiant darbą daugiausia remtasi Europos Komisijos duomenų bazėje *Eurydice* pateikta medžiaga².

Airija

Airijoje mokiniai renkasi iš trijų vidurinio ugdymo programų, suteikiančių tris skirtingus baigimo pažymėjimus:

¹ UNDP. *Human Development Reports. Education index*: <http://hdr.undp.org/en/indicators/103706>

² Europos Komisija. *Eurydice. National Education Systems*: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/national-description_en

- 1) valstybinis vidurinis išsilavinimas – renkasi moksleiviai, norintys geriau pasirengti aukštajam mokslui;
- 2) profesinis vidurinis išsilavinimas – renkasi moksleiviai, norintys įgyti daugiau profesinių ar technologinių žinių, tačiau tai neužkerta kelio tęsti studijų aukštojoje mokykloje;
- 3) taikomasis vidurinis išsilavinimas – renkasi moksleiviai, neplanuojantys tęsti studijų aukštojoje mokykloje ir norintys iš karto pasirengti darbo rinkai.

Visų kryptių abiturientams sulig vidurinio ugdymo programos baigimu privaloma laikyti egzaminus, kuriuos organizuoja ir vertina Valstybinė egzaminų komisija. Taikomojo vidurinio išsilavinimo moksleivių pasiekimų įvertinimas priklauso ne tik nuo egzaminų, bet ir nuo mokymo dalyko įvertinimų ir kitų užduočių. Šios programos abiturientams privalomi iš viso 7 baigiamieji egzaminai: anglų kalbos, matematikos, socialinių mokslų, airių kalbos, vienos iš šiuolaikinių Europos kalbų (pavyzdžiui, prancūzų) ir du pasirenkamieji egzaminai iš profesinės specializacijos dalykų (pavyzdžiui, viešbučių ir turizmo dalykas). Šie egzaminai savo pobūdžiu ir sudėtingumu skiriasi nuo atitinkamų dalykų egzaminų, laikomų kitų vidurinio ugdymo baigimo pažymėjimų siekiančių abiturientų³.

Profesinio ir valstybinio vidurinio išsilavinimo abiturientai renkasi mokomuosius dalykus ir atitinkamus egzaminus atsižvelgdami į savo toliau planuojamą studijų kryptį. Valstybinė egzaminų komisija iš viso abiturientams siūlo rinktis egzaminus iš 38 dalykų, kuriuos galima rinktis skirtingais sudėtingumo lygiais. Pasirinkimas apima tiek įprastus vidurinės mokyklos mokomuosius dalykus, tiek ir į labai specifines studijas orientuotus dalykus, tokius, kaip arabų kalba, japonų kalba, hebrajų studijos, klasikinės studijos, religijotyra. Visi egzaminai vyksta raštu. Kai kurių kalbų egzaminai turi atskiras dalis žodžiu. Inžinerijos, statybos studijų, menų ir muzikos dalykai papildomai organizuoja praktinius atsiskaitymus. Dalykuose, tokiuose kaip žemės ūkio studijos, technologijos ir inžinerija, papildomai vertinami praktiniai kursiniai darbai.

Egzaminai vertinami procentais, kurie konvertuojami į pažymius 8 balų skalėje, kurioje 1 yra aukščiausias įvertinimas (90–100 proc.), o 8 – žemiausias (0–30 proc.). Egzaminų rezultatai įrašomi vidurinio ugdymo baigimo pažymėjime, kuriuo vadovaujamosi konkursuose į aukštąsias mokyklas.

Priėmimas į aukštąsias mokyklas Airijoje organizuojamas centralizuotai, už jį atsako Centrinis paraiškų biuras. Stojantieji iš viso gali pateikti paraiškas į ne daugiau nei 10 norimų vietų standartinėse bakalauro programose ir tiek pat „garbės laipsnių“ programose, abu sąrašus dėliojant prioriteto tvarka. Dažniausiai konkursai vyksta vertinant vidurinio ugdymo baigiamųjų egzaminų rezultatus. Stojantieji į medicinos studijas papildomai laiko aukštosios mokyklos organizuojamą stojamąjį testą, kuris konkurse vertinamas šalia egzaminų rezultatų.

Be to, dauguma aukštųjų mokyklų turi tam tikras rezervuotas kvotas vyresniems stojantiesiems, kurie apibrėžiami kaip 23 metų ir vyresni, ir kurie gali būti nepasiekę formalių stojimo reikalavimų. Šių stojančiųjų priėmimo tvarka įvairuoja skirtingose mokyklose, tačiau dažniausiai vertinama jų darbo, susijusio su siekiamomis studijomis, patirtis, organizuojami interviu ar stojamieji egzaminai. Kai kurios mokyklos šiems stojantiesiems organizuoja parengiamuosius kursus. Vyresnių asmenų galimybių įgyti aukštąjį išsilavinimą gerinimas yra Airijos aukštojo mokslo politikos dalis.

Belgija

Belgijos Prancūzų bendruomenėje, baigiant vidurinio ugdymo programą, abiturientai laiko privalomus išoriškai organizuojamus prancūzų kalbos ir istorijos egzaminus. Kitus egzaminus abiturientai renkasi atsižvelgdami į toliau planuojamas studijas. Egzaminus organizuoja Prancūzų bendruomenės Egzaminų taryba.

Sprendimas suteikti abiturientui vidurinio išsilavinimo pažymėjimą priimamas atsižvelgiant į egzaminų rezultatus ir mokomųjų dalykų vidinių vertinimų rezultatus. Egzaminų ir vidinių vertinimų santykį sprendžia mokyklos taryba. Jeigu abiturientas išlaiko išorinį tam tikro mokomojo dalyko

³ Leaving Certificate Applied Programme: <https://www.examinations.ie/index.php?l=en&mc=ca&sc=sd>

egzaminą, mokyklos taryba priima sprendimą, kad mokinys įgijo reikiamą kiekį to dalyko žinių ir įgūdžių, neatsižvelgiant į vidinį vertinimą.

Priėmimas į aukštąsias mokyklas atviras tik stojantiejiems, turintiems vidurinio ugdymo baigimo pažymėjimą. Neturintys šio pažymėjimo asmenys gali jį gauti išlaikę reikiamus egzaminus Egzaminų taryboje. Dauguma programų prancūziškuose Belgijos universitetuose neriboja vietų skaičiaus. Vis dėlto stojant į daugumą inžinerinių, medicinos mokslų ir menų programų organizuojami atskiri stojamieji egzaminai.

Belgijos Flamandų bendruomenėje yra daugeliu atžvilgių panaši tvarka: baigiantieji vidurinį mokslą privalo laikyti tam tikrą skaičių egzaminų; stojantiejiems į aukštąsias mokyklas būtina turėti vidurinį išsilavinimą liudijantį pažymėjimą; dauguma aukštojo mokslo programų netaiko riboto vietų skaičiaus sistemos; kai kuriose programose, tokiose, kaip odontologija ir medicina, organizuojami papildomi stojamieji egzaminai. Be to, kai kuriose programose gali būti organizuojami atskiri testai tam, kad būtų galima patikrinti, ar stojantieji atitinka reikiamą mokymo kalbos išmanymo lygį.

Danija

Danijoje studentų pasiekimai vidurinio ugdymo mokomuosiuose dalykuose vertinami metiniais pažymiais, semestrų pažymiais ir egzaminų pažymiais. Pažymiai rašomi pagal 7 balų skalę. Be pažymių, taip pat gali būti naudojamas „išlaikyta/neišlaikyta“ vertinimas.

Stojimui į aukštąsias mokyklas svarbiausi egzaminų vertinimai. Kiekvienam abiturientui iš viso privaloma išlaikyti 10 egzaminų raštu ir žodžiu, iš kurių ne daugiau trijų gali būti laikoma iki pagrindinės egzaminų sesijos. Egzaminai gali būti raštu, žodžiu, atvejo studija, projektas, testas arba mišrios formos. Daugumos egzaminų metu studentai gali naudotis visų rūšių pagalbinėmis priemonėmis, įskaitant informacines technologijas, tačiau bendrauti tarpusavyje dažniausiai neleidžiama. Paskutinių mokslo metų pabaigoje visi abiturientai laiko danų kalbos ir kitų A lygio dalykų egzaminus raštu, kurie pasižymi didžiausiu išsamumu ir gyliu. Egzaminų žodžiu skaičius skiriasi, atsižvelgiant į konkretaus mokinio pasirinktų dalykų A lygiu skaičių. Šalia privalomų egzaminų Vaikų ir švietimo ministerija sprendžia, kurie dalykai turi sudaryti abiturientų egzaminų sesiją. Be to, sesijos pabaigoje visi mokiniai turi pateikti specializuotus dviejų ar trijų mokomųjų dalykų projektus. Egzaminai žodžiu vyksta mokykloje, juos vertina mokytojai kartu su išoriniais egzaminuotojais, kurie turi galutinį balsą vertinime. Egzaminus raštu vertina tik išoriniai egzaminuotojai. Vaikų ir švietimo ministerija parenka egzaminuotojus remdamasi mokyklų rekomendacijomis.

Vidurinio išsilavinimo pažymėjime paprastai įrašomi: metiniai pažymiai, egzaminų pažymiai, specializuotų projektų ar baigiamųjų rašto darbų pažymiai, egzaminų pažymių vidurkis (atspindintis skirtingus egzaminų pažymių svorius), visų pažymių (metinių ir egzaminų) vidurkis.

Vidurinio išsilavinimo pažymėjimas išduodamas, jeigu mokinys pasiekia ne mažesnę nei 2 semestrų ir egzaminų pažymių vidurkį. Jei vidurkis yra mažesnis nei 2, abiturientui nesuteikiamas vidurinis išsilavinimas. Skaičiuojant egzaminų vertinimų vidurkį, pažymiams taikomi skirtingi koeficientai, atsižvelgiant į mokomojo dalyko lygį. Vykstant atranką į aukštąsias mokyklas, kaip vertinimo kriterijus dažniausiai naudojamas tik egzaminų pažymių vidurkis.

Danijoje asmenys, įgiję vidurinį išsilavinimą, gali stoti į profesines arba universitetines bakalauro studijų programas. Priėmimas vykdomas centralizuotai – per Koordinacinę priėmimo sistemą. Studentai priimami į bakalauro programas 2 etapais. Priėmimas 1 etape priklauso tik nuo egzaminų pažymių. Priėmimas 2 etape gali priklausyti nuo daugybės skirtingų kriterijų, tokių, kaip pažymiai, darbo patirtis ir kt. Universitetai gali ir patys nusistatyti priėmimo kriterijus.

Stodamas į profesinio bakalauro programą (vykdomą kolegijos), asmuo privalo atitikti bent vieną iš šių kriterijų:

- 1) būti baigęs vidurinio ugdymo programą pagal programos, į kurią asmuo stoja, nustatytus specifinius reikalavimus dalykams ir lygiams;
- 2) būti baigęs profesinio mokymo programą, papildomai įvykdęs specifinius vidurinės mokyklos dalykų ir lygių baigimo reikalavimus;

3) būti įgijęs aukštojo mokslo diplomą.

Stojant į universitetinę bakalauro programą asmuo privalo būti įgijęs vidurinį išsilavinimą. Paprastai konkursai vyksta remiantis vidurinės mokyklos baigimo metu pasiektu egzaminų vidurkiu. Kai kurios specializuotos aukštosios mokyklos (kino, menų, žurnalistikos) vykdo atskirus gebėjimų testus.

Estija

Aukštesnysis vidurinis išsilavinimas grindžiamas pagrindiniu išsilavinimu ir skirstomas į bendrąjį vidurinį išsilavinimą, kuris įgyjamas po trejų mokslo metų gimnazijose, ir profesinį vidurinį išsilavinimą, kuris įgyjamas profesinėse mokyklose. Vidurinio išsilavinimo pabaigą žymi valstybiniai egzaminai, mokyklinis egzaminas ir mokinių tyrimo darbas arba praktikos darbas.

Mokyklos taiko žinių ir įgūdžių formuojantį ir sumuojantį vertinimą. Formuojantis vertinimas reiškia, kad vertinimas vyksta viso mokslo proceso metu ir vertinama visuma. Aukštesniojo vidurinio išsilavinimo pabaigoje laikomi valstybiniai egzaminai iš gimtosios kalbos arba iš estų kalbos kaip antrosios kalbos, matematikos, užsienio kalbos, mokyklinis egzaminas ir mokinio tyrimo darbas arba praktikos darbas. Iš užsienio kalbų valstybiniai egzaminai laikomi tik iš anglų kalbos, iš kitų užsienio kalbų mokinys turi būti pasiekęs mažiausiai B1 lygį. Į aukštesniojo vidurinio išsilavinimo egzaminų rezultatus atsižvelgiama stojant į aukštąsias mokyklas. Paprastai valstybiniai egzaminai būna egzaminai raštu. Mokiniais, kurie atitinka aukštesniojo vidurinio išsilavinimo baigimo sąlygas, išduodamas aukštesniosios vidurinės mokyklos baigimo pažymėjimas.

Visi asmenys su aukštesniuoju viduriniu išsilavinimu, turintys atitinkamą kvalifikaciją, turi teisę dalyvauti priėmimo į universitetą, profesinę aukštąją mokyklą arba profesinę mokyklą. Priimant studijuoti, atsižvelgiama ne tik į aukštesniojo vidurinio išsilavinimo baigimo pažymėjimo turėjimą, bet ir į valstybinių egzaminų pažymėjimą, stojimo egzaminų rezultatus, profesinio tinkamumo pokalbius ir pan. Priėmimo į magistro studijas sąlyga – bakalauro laipsnis arba atitinkama kvalifikacija.

Islandija

Bendras pasiekimų vertinimas vidurinėse mokyklose yra vykdomas mokytojų, prižiūrint direktoriui. Pasiekimai vertinami 10 balų sistema. Vidurinėse mokyklose egzaminai paprastai laikomi kiekvieno semestro pabaigoje. Šie egzaminai dažniausiai vyksta raštu. Mokiniai privalo juos išlaikyti, jei nori tęsti ir baigti vidurinį mokslą. Egzaminų sesijos, įskaitant laiką, kurio reikia egzaminams įvertinti, trunka apie tris savaites kiekvieną semestrą. Šalia egzaminų vyksta tęstinis vertinimas, pagal kurį pažymys kaupiamas viso semestro metu. Standartinėse mokyklose, veikiančiose pagal kreditų sistemą, nėra oficialių baigiamųjų egzaminų. Trijų metų trukmės vidurinio ugdymo programoje mokinys dažniausiai konkretų mokymo dalyką baigia sulig semestro pabaiga ir gauna tęstinio vertinimo pažymį ir egzamino pažymį. Vidurinio ugdymo baigimo pažymėjime nurodomi dalyko kreditų skaičius, tęstinio vertinimo pažymys ir egzamino pažymys. Kai kuriose Islandijos tradicinėse gimnazijose paskutinių mokslo metų baigiamieji egzaminai yra išsamesni nei eilinių semestrų.

Vidurinio ugdymo baigimo pažymėjimas suteikia teisę į aukštąjį mokslą. Konkrečius papildomus brandos ir reikiamų žinių reikalavimus gali nustatyti pačios aukštosios mokyklos, tačiau šie reikalavimai turi atitikti užsienio praktiką. Aukštosios mokyklos turi teisę rengti priėmimo egzaminus ir kitokios formos vertinimus. Be to, aukštosios mokyklos gali atrinkti studentus ir pagal profesinę kvalifikaciją arba darbo patirtį.

Latvija

Aukštesnįjį vidurinį išsilavinimą galima įgyti vidurinėje mokykloje, gimnazijoje arba profesinėje mokykloje. Baigiant aukštesnįjį vidurinį išsilavinimą, centralizuotai laikomi egzaminai, t. y. valstybiniai egzaminai. Anksčiau buvo vertinama A, B, C, D, E ir F pažymiais, iš kurių A buvo

aukščiausias. Nuo 2012/13 mokslo metų valstybinių egzaminų vertinimo išraiška – procentai. Užsienio kalbos mokėjimo egzaminas vertinamas pagal Europos Tarybos rekomendacijas (B1, B2 ar C1 lygis). Tik tų mokinių, kurie nepasiekia B1, B2 ar C1 lygio, užsienio kalbos mokėjimas vertinamas procentais. Privaloma laikyti mažiausiai keturis valstybinius egzaminus. Privalomi yra latvių kalbos ir literatūros, užsienio kalbos bei matematikos egzaminai. Vieną valstybinį egzaminą siūlo mokykla ir jį pasirenka mokinys. Egzaminai laikomi raštu arba raštu ir žodžiu, arba raštu su praktine užduotimi.

Kaip bandomasis projektas kai kur įvestas ir penktasis – chemijos arba fizikos/gamtos mokslų – egzaminas.

Aukštesniojo vidurinio išsilavinimo pažymėjimas išduodamas tik tiems mokiniams, kurie iš visų privalomų dalykų buvo įvertinti mažiausiai 4 balais (iš 10 balų; įvertinimai mažiau nei 4 gali būti daugiausia iš 2 dalykų). Mokiniai taip pat turi būti sėkmingai išlaikę visus privalomus valstybinius egzaminus, kurie, savo ruožtu, yra kriterijus stojant į aukštąsias mokyklas.

Stojant į aukštąją mokyklą, būtina sąlyga – užbaigtas aukštesnysis vidurinis išsilavinimas. Priėmimas į studijų programas organizuojamas konkurso principais. Tačiau aukštosios mokyklos gali surengti ir vieną arba kelis stojamuosius egzaminus, tinkamumo testus ir pan.

Būtina sąlyga magistro laipsnio studijoms – įgytas bakalauro laipsnis toje pačioje arba susijusioje mokslo srityje.

Lenkija

Šiuo metu aukštesnysis bendrasis vidurinis išsilavinimas įgyjamas bendrosiose vidurinėse mokyklose – licejuose (lenk. *liceum ogólnokształcące*), kuriuos baigdami mokiniai laiko brandos egzaminus ir įgyja brandos pažymėjimą. Taip pat esama vidurinių mokyklų, kuriose įgyjamas tik profesinis išsilavinimas arba kartu bendrasis ir profesinis išsilavinimas. Šiuo metu Lenkijoje vyksta švietimo reforma. Iki reformos aukštesnysis bendrasis vidurinis išsilavinimas truko 3 metus, nuo 2019 m. jis trunka 4 metus.

Brandos egzaminus (*egzamin maturalny*) laiko mokiniai, baigiantys bendrąsias ir technines aukštesniąsias vidurines mokyklas. Brandos egzaminą sudaro dvi dalys: žodinė, kuri yra vidinis vertinimas, atliekamas mokykloje, ir dalis raštu, kuri yra išorinė, nustatoma Centrinės egzaminų komisijos. Brandos egzamino raštu dalis apima šiuos dalykus: lenkų kalbą, matematiką, šiuolaikinę užsienio kalbą ir tautinės mažumos kalbą (tik tuo atveju, jei mokyklos arba klasės dėstomoji kalba buvo tautinės mažumos kalba). Šių privalomų dalykų egzaminai vyksta pagrindiniu lygiu. Be to, vyksta ir dar 1–5 egzaminai raštu iš pasirenkamų dalykų, kurie būna pažengusiųjų lygiu. Egzaminai žodžiu, kuriuose vertina mokyklos mokytojai, apima privalomus ir papildomus dalykus. Privalomi dalykai yra lenkų kalba, šiuolaikinė užsienio kalba, tautinės mažumos kalba (jei tai aktualu). Be to, vienas dalykas turi būti pasirinktas iš sąrašo: šiuolaikinė užsienio kalba, etninės mažumos kalba, tautinės mažumos kalba, regioninė kalba. Egzaminų lygis – pagrindinis arba pažengusiųjų – egzamine žodžiu nenustatytas. Iš šiuolaikinių užsienio kalbų sąrašo galima rinktis: anglų, prancūzų, ispanų, vokiečių, rusų ir italų kalbas. Tam, kad išlaikytų brandos egzaminus, mokinys turi surinkti mažiausiai 30 proc. taškų iš kiekvieno privalomo dalyko – tiek egzamino dalyje raštu, tiek žodžiu, – ir išlaikyti raštu mažiausiai vieno papildomo dalyko egzaminą.

Baigus bendrąją vidurinę mokyklą, mokiniams išduodamas bendrojo licėjaus baigimo pažymėjimas, kuriame matomi paskutinių metų visų mokomų dalykų pažymiai, tačiau be baigiamųjų egzaminų rezultatų. Pažymėjimas leidžia rinktis povidurinio ugdymo mokyklą (ne aukštąją mokyklą) arba laikyti brandos egzaminą. Išlaikiusieji brandos egzaminus gauna brandos pažymėjimą (*świadectwo dojrzałości*). Pažymėjime atspindi egzaminų raštu ir žodžiu rezultatai. Brandos pažymėjimo turėjimas suteikia teisę stoti į aukštąsias mokyklas.

Priėmimo į pirmosios pakopos studijas bendrieji reikalavimai yra tie patys universitetams ir neuniversitetinėms aukštosioms mokykloms. Priėmimas į pirmosios pakopos studijų programas grindžiamas brandos egzaminų rezultatais. Taigi aukštosios mokyklos nevykdo stojamųjų egzaminų iš dalykų, iš kurių buvo laikyti brandos egzaminai. Tačiau kiekviena aukštoji mokykla gali nustatyti, kurie brandos egzaminų rezultatai yra priėmimo pagrindas. Papildomi egzaminai gali būti rengiami,

siekiant įvertinti meninius gebėjimus, fizinį pasirengimą ir pan. Taip pat kiekviena aukštoji mokykla gali nustatyti papildomus priėmimo reikalavimus ir procedūras, įskaitant vietų skaičių, išskyrus į medicinos srities specialybes. Priėmimo į aukštąsias mokyklas reikalavimai ir procedūros privalo būti paskelbti ne vėliau kaip iki tų metų gegužės 31 d.

Didžiausią studentų skaičių į medicinos srities specialybes nustato sveikatos apsaugos ministras, atsižvelgiant į dėstymo pajėgumą ir gydytojų poreikį. Kitose studijų srityse reikia kompetentingo ministro pritarimo, jei valstybinė aukštoji mokykla nori padidinti priimamųjų skaičių daugiau nei 2 proc. palyginti su praėjusiais metais. Studentus į aukštąsias mokyklas priima priėmimo komisijos.

Bakalauro laipsnio pavadinimas Lenkijoje – licenciatas, kaip ir Prancūzijoje, arba inžinierius (*licencjat* arba *inżynier*), leidžiantis užsiimti atitinkama profesija ir stoti į antrosios pakopos – magistro (*magister*) – studijas. Kaip ir priėmimo į bakalauro studijas atveju, reikalavimai ir procedūros stojant į magistro studijas privalo būti paskelbti ne vėliau kaip iki tų metų gegužės 31 d.

Nyderlandai

Nyderlanduose aukščiausias vidurinio ugdymo lygis yra profesinis vidurinis ugdymas. Asmuo, norėdamas iš karto po vidurinės mokyklos tęsti studijas aukštojoje mokykloje, privalo būti įgijęs profesinį vidurinį išsilavinimą. Jeigu stojančiajam yra 21 metai ar daugiau, jis gali mėginti įstoti į aukštąją mokyklą ir turėdamas tik bendrąjį vidurinį išsilavinimą.

Pirminė atsakomybė už mokinių pasiekimų vertinimą tenka pačioms įstaigoms, teikiančioms profesinį vidurinį išsilavinimą. Tai užtikrina glaudesnę ryšį tarp mokymo turinio ir įvertinimo bei leidžia įstaigai lanksčiau vertinti mokinių pasiekimus. Įstatymų ribose mokyklos gali pačios spręsti dėl pasiekimų vertinimo formos. Švietimo inspekcija prižiūri vertinimo kokybę, – ar mokyklos laikosi vyriausybės nustatytų standartų, susijusių su tuo, kas vertinama, koks yra vertinimų sudėtingumo lygis ir ar laikomasi vertinimo procedūrų.

Vidurinį profesinį išsilavinimą sudaro trys komponentai: bendrasis, profesinis-specialusis ir pasirenkamasis. Mokinys privalo gauti teigiamą įvertinimą iš pirmųjų dviejų komponentų, kad gautų ugdymo baigimo pažymėjimą. Bendrąjį komponentą sudaro 4 mokomieji dalykai: olandų kalba, aritmetika, anglų kalba ir karjeros bei pilietinis švietimas. Iš pirmųjų 3 dalykų abiturientai laiko privalomus valstybinius (brandos) egzaminus. Kiti egzaminai laikomi pasirinktinai. Jie vertinami 10 balų skalėje. Vidurinio profesinio ugdymo baigimo pažymėjimas asmeniui suteikia ir tam tikrą profesinę kvalifikaciją bei, priklausomai nuo pasirenkamų dalykų, papildomus profesinius įgūdžius ir kompetencijas.

Konkursai į vietas universitetuose ir kitose aukštosiose mokyklose Nyderlanduose vyksta keliais būdais:

1) kandidatai su ne mažesniu nei 8 brandos egzaminų pažymių vidurkiu automatiškai gauna vietą savo pasirinktoje studijų programoje (tik programose, kuriose nėra apribotas vietų skaičius);

2) nesiekiantys 8 vidurkio dalyvauja konkurse, kuriame vertinamas egzaminų pažymių vidurkis;

3) mokyklos gali organizuoti decentralizuotą konkursą, kuriame savarankiškai vykdo studentų atranką pagal savo užsibrėžtus kriterijus, tačiau tada jie negali būti susiję su brandos egzaminų vertinimais.

Brandos egzaminų rezultatai vertinami per centralizuotą priėmimo sistemą. Mokyklos turi teisę šalia brandos egzaminų savarankiškai organizuoti papildomą stojančiųjų vertinimą (menų, medicinos mokyklos).

21 metų ir vyresni asmenys gali neatitikti formalių stojimo reikalavimų; aukštoji mokykla šiai stojančiųjų grupei organizuoja atskirus stojamuosius egzaminus, siekiant patikrinti jų tinkamumą programai. Kai kurių meno studijų atvejais formalių reikalavimų neatitinkantys kandidatai, jaunesni nei 21 metų, taip pat gali būti priimti į aukštąją mokyklą.

Norvegija

Norvegijoje vidurinio ugdymo programos pabaigoje vykdomas apibendrinamasis vertinimas, kuriame sujungiami mokomųjų dalykų ir egzaminų pažymiai. Tiek mokytojai, tiek egzaminai vertinami 6 balų skalėje. Egzaminai gali būti raštu, žodžiu, žodiniai-praktiniai arba praktiniai. Daugumą egzaminų raštu organizuoja valstybinės egzaminų komisijos. Darbus centralizuotai vertina patyrusių mokytojų grupės. Atskira komisija nagrinėja apeliacijas.

Egzaminai laikomi iš 5 vidurinio mokslo sričių:

- 1) dalykų studijų (kalbų, matematikos, socialinių ir ekonomikos studijų, gamtos mokslų);
- 2) muzikos, teatro ir šokių;
- 3) sporto ir fizinio ugdymo;
- 4) menų, dizaino ir architektūros;
- 5) medijų ir komunikacijos.

Visi abiturientai privalomai laiko gimtosios kalbos (norvegų arba samių) egzaminą raštu. Be to, paprastai laikomi bent du egzaminai raštu iš dviejų skirtingų dalykų. Egzaminams iš kitų mokslo sričių mokiniai paskirstomi, pasirenkant juos atsitiktine tvarka. Atsitiktinės atrankos metodo rezultatas yra tas, kad egzaminų skaičius, tenkantis skirtingiems mokiniams, gali skirtis, o tai gali turėti įtakos pažymiams, pagal kuriuos apskaičiuojamas pažymių vidurkis, kuris sudaro konkurso į aukštąsias mokyklas pagrindą.

Tam, kad gautų vidurinio išsilavinimo pažymėjimą, mokinys privalo gauti teigiamus pažymius iš visų mokomųjų dalykų ir būti išlaikęs visus egzaminus pagal programą. Pažymėjime išvardijami privalomieji dalykai, kuriuos privalo baigti visi mokiniai, ir dalykai, susiję su individualiai mokinio pasirinkta programa. Pažymėjime įrašomi dalykų pažymiai, kuriuos skiria mokytojai, ir laikytų egzaminų pažymiai, kuriuos skiria egzaminų komisijos.

Dalykų pažymiai, kuriuos mokytojai skiria trečiųjų vidurinio ugdymo metų pabaigoje, rašomi šalia egzaminų pažymių. Šie pažymiai yra pagrindinis kriterijus konkursuose į aukštąsias mokyklas.

Priėmimą į aukštąjį mokslą reglamentuoja Universitetų ir kolegijų įstatymas. Nors formaliai už priėmimą yra atsakingos aukštosios mokyklos, daugelio studijų programų paraiškų teikimo procesas yra centralizuotas, jos teikiamos per Norvegijos universitetų ir kolegijų priėmimo tarnybą. Centralizuotos atrankos išimtys taikomos scenos meno studijų programoms ir kai kurioms privačioms mokykloms (dažniausiai verslo studijoms)⁴.

Pagal minėtą įstatymą stojantysis į aukštąją mokyklą privalo atitikti minimalius reikalavimus, Norvegijoje vadinamus brandos standartu:

- 1) būti įgijęs 3 metų trukmės vidurinį arba vidurinį profesinį išsilavinimą;
- 2) atitikti nurodytą minimalų pasiekimų lygį norvegų kalbos, anglų kalbos, istorijos, socialinių mokslų, matematikos ir gamtos mokslų dalykuose.

Jeigu asmuo nėra išlaikęs baigiamųjų vidurinės ugdymo programos egzaminų, tačiau jis įrodo, jog atitinka minimalų vidurinio ugdymo pasiekimų lygį, yra ne jaunesnis nei 23 metų ir turi ne mažiau nei 5 metų darbo, praktikos ar mokymų patirties, jis taip pat gali būti priimtas studijuoti į aukštąją mokyklą (atskiru aukštosios mokyklos sprendimu).

Kai kurios programos, tokios, kaip medicina ir inžinerija, organizuoja papildomus stojamuosius egzaminus.

Prancūzija

Prancūzijoje po aukštesniojo vidurinio išsilavinimo baigimo – licėjaus (pranc. *lycée*), – kuriame mokslas trunka trejus metus, visi sėkmingai mokslą užbaigę mokiniai gauna valstybinį bakalauro (*baccalauréat*) diplomą (bendrajį, technologijų arba profesinį). Pažymėtina, kad bakalauro diplomai kaip toks sukurtas dar 1808 m.

Licėjuje atliekami tarpiniai vertinimai, pavyzdžiui, 10 klasėje („antroje“), kai vertinamas prancūzų kalbos ir matematikos mokėjimas. Bendrieji ir technologijų bakalauro diplomai labai aiškiai

⁴ Lov om universiteter og høyskoler: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-04-01-15?q=universitets-%20og%20h%C3%B8yskoleloven>

orientuoti į aukštojo mokslo studijas. Tam, kad gautų bakalauro diplomą, mokiniai turi išlaikyti valstybinius egzaminus. Egzaminai vyksta raštu ir žodžiu. Taip pat yra ir pasirenkami egzaminai. Didžioji dalis egzaminų vyksta baigiamaisiais metais. Tačiau, pavyzdžiui, prancūzų kalbos egzaminas vyksta „pirmoje“ licėjaus klasėje, t. y. aukštesniojo vidurinio išsilavinimo pradžioje.

Bakalauro egzaminus sudaro dvi egzaminų grupės. Pirmosios grupės egzaminai būna raštu, žodžiu ir praktiniai. Šių egzaminų pabaigoje kandidatai, kurie gauna vidutiniškai 8/20 balų, atmetami. Tie, kurie gauna vidutiniškai 10/20 balų ar daugiau, paskelbiami patekę į vadinamąją antrąją egzaminų grupę. Tiems, kurie surenka vidutiniškai nuo 8/20 iki 10/20 balų, leidžiama laikyti antrosios grupės egzaminus.

Antrosios grupės egzaminus sudaro du egzaminai žodžiu, kuriuos pasirenka kandidatas pagal ankstesnius testus raštu, kurie buvo laikyti pirmaisiais metais arba baigiamaisiais metais. Kandidatas išlaiko, jei egzaminų žodžiu pabaigoje jis surenka vidutiniškai 10/20 arba daugiau iš visų egzaminų. Be to, egzaminų komisijos atsižvelgia ir į bendrus mokinio pasiekimus per visus trejus mokslo licėjuje metus.

Aukštojo mokslo – bakalauro – studijos (180 ECTS kreditų) Prancūzijoje paprastai vadinamos licenciato (*licence*) studijomis. Magistro studijas sudaro 120 ECTS kreditų. Nuo 2018 m. galioja vieninga procedūra stojantiems į aukštąsias mokyklas. Pirmoji studijų pakopa atvira visiems, turintiems bakalauro diplomą arba tiems, kurie turi tokio diplomo atitikmenį arba buvo atleisti nuo bakalauro diplomo įgijimo, pateikdami tai įrodančią kvalifikaciją ar patirtį, kuri buvo pripažinta.

2017 m. buvo nustatyti du svarbūs principai: tai, kad magistro studijos yra keturių semestrų programa (pareiškus norą, su 60 ECTS kreditų galima įgyti nacionalinę *maîtrise* kvalifikaciją, kuri nėra magistro (*master*) laipsnis), ir kad kiekvienas licenciatas (t. y. bakalauras) turi turėti galimybę tęsti studijas programoje, suteikiančioje magistro laipsnį.

Slovėnija

Aukštesnysis vidurinis išsilavinimas skirstomas į bendrąjį išsilavinimą (įvairūs gimnazijos tipai), kuris baigiamas brandos egzaminais, leidžiančiais studijuoti universitetuose, ir profesinį bei techninį išsilavinimą, kai pirmuoju atveju įgyjama profesinė kvalifikacija, leidžianti dirbti, o techninis išsilavinimas bei mokymai, be kita ko, suteikia teisę stoti į aukštąsias mokyklas.

Baigdami aukštesnįjį vidurinį išsilavinimą, mokiniai laiko brandos egzaminus, o sėkmingai išlaikiusieji gauna brandos pažymėjimą. Brandos egzaminai yra valstybiniai išoriniai egzaminai. Egzaminai laikomi iš penkių dalykų: trijų privalomų (slovėnų arba italų/vengrų tautinių mažumų gyvenamose teritorijose, matematikos ir užsienio kalbos) ir dviejų pasirenkamų iš brandos egzaminų sąrašo. Egzaminus raštu vertina išoriškai patyrę mokytojai. Gautas pažymys sudaro 80 proc. bendro kiekvieno dalyko rezultato. Mokyklinis vidinis įvertinimas – žodinė egzamino dalis, atliktas darbas, parašytas rašinys ir pan. – sudaro 20 proc. bendro rezultato. Kai kurių dalykų egzaminai gali vykti dviem sudėtingumo lygmenimis. Vertinama procentais, kurie vėliau paverčiami pažymiais. Pažymiai – nuo 1 (nepakankamai) iki 5 (puikiai). Pažymys 1 reiškia, kad egzaminas neišlaikytas, visi kiti reiškia išlaikymą. Brandos pažymėjimas suteikia teisę stoti į universitetines studijų programas ir į visas kitas aukštojo mokslo programas.

Stojant į tam tikras studijų programas, ypač meninės srities, architektūros ir sporto, būtina išlaikyti „talento“ testą arba parodyti fizinį tinkamumą. Stojimas į studijų programas vyksta skelbiant „viešąjį stojimo šaukimą“. Šaukimą paskelbia kompetentinga ministerija likus mažiausiai 6 mėn. iki naujųjų akademinių metų pradžios, o pačios aukštosios mokyklos tokius šaukimus paskelbia likus mažiausiai 4 mėn. iki naujųjų akademinių metų pradžios. Stojant į aukštąsias mokyklas, gali būti atsižvelgiama ne tik į brandos egzaminų, bet ir į kai kurių mokyklinių dalykų pažymius. Bakalauro studijos trunka trejus arba ketverius metus ir apima nuo 180 iki 240 ECTS kreditų.

Pagrindinis priėmimo į antrąjį vienerių arba dvejų metų trukmės studijų etapą reikalavimas – pirmojo studijų etapo užbaigimas. Gali būti ir papildomų reikalavimų, kurie nustatomi kiekvienai studijų programai. Jei kandidatų skaičius viršija vietų skaičių, aukštoji mokykla gali riboti priėmimą, atsižvelgdama, pavyzdžiui, į pirmojo etapo studijų sėkmę, t. y. gautus pažymius. Kai kuriose magistro

studijų programose vyksta stojamieji egzaminai. Priimant į magistro studijas, taip pat vyksta vadinamasis viešasis stojimo šaukimas, kurį aukštosios mokyklos privalo paskelbti likus mažiausiai 4 mėn. iki naujųjų akademinų metų pradžios.

Suomija

Baigdami bendrąją vidurinio ugdymo programą, abiturientai Suomijoje laiko mažiausiai 4 brandos egzaminus. Vienas iš jų, gimtosios kalbos egzaminas, yra privalomas visiems abiturientams. Likusius tris privalomus egzaminus abiturientas pasirenka iš šių dalykų: antroji valstybinė kalba, užsienio kalba, matematika ir vienas egzaminas iš gamtos arba humanitarinių mokslų dalyko. Be to, į savo egzaminų rinkinį abiturientas gali įtraukti vieną ar daugiau neprivalomų egzaminų. Egzaminai vyksta suomių ir švedų kalbomis.

Brandos egzaminų sesijos organizuojamos du kartus per metus, pavasarį ir rudenį. Kandidatai turi išlaikyti privalomą egzaminų skaičių ne ilgiau kaip per tris sesijas iš eilės. Visi egzaminai gali būti išlaikomi ir per vieną sesiją. Išlaikę būtinus egzaminus, abiturientai vėliau gali laikyti papildomus egzaminus arba vieną kartą perlaikyti išlaikytą egzaminą. Papildomiems egzaminams arba egzaminų perlaikymui nėra taikomi laiko ribojimai.

Nors Suomijos vidurinėse mokyklose taikoma 10 balų vertinimo sistema, brandos egzaminams taikoma atskira 7 balų vertinimo sistema. Egzaminai vertinami 2 etapais: iš pradžių egzaminus tikrina ir vertina vidurinės mokyklos atitinkamo dalyko mokytojai, o paskui – brandos egzaminų komisija. Egzaminas išlaikomas gavus ne mažesnę nei 2 balų įvertinimą⁵.

Priimant į aukštojo mokslo įstaigas, pagal Suomijos įstatymus taikomi bendrieji reikalavimai, iš kurių stojantysis turi atitikti bent vieną⁶:

- 1) vidurinio mokslo kvalifikacija (išlaikyti Suomijos brandos egzaminai arba vidurinės profesinės mokyklos suteikta kvalifikacija);
- 2) tarptautinio bakalauro, Europos bakalauro egzaminų išlaikymas;
- 3) išsilavinimo užsienyje kvalifikacija, suteikianti teisę į aukštojo mokslo studijas Suomijoje;
- 4) studentas turi teisę į aukštojo mokslo studijas, jei priimančioji institucija pripažįsta, kad jis/ji turi pakankamai žinių ir kompetencijų, neatsižvelgiant į ankstesnį išsilavinimą.

Aukštosios mokyklos Suomijoje savarankiškai vykdo studentų atranką, turi teisę iškelti specifinius reikalavimus ir savarankiškai tikrinti stojančių tinkamumą. Tikslūs programų vietų skaičiai nustatomi derybose tarp Švietimo ir kultūros ministerijos ir aukštųjų mokyklų, atsižvelgiant į pastarųjų veiklos rezultatus. Suomijoje veikia gana lanksti ir decentralizuota priėmimo į aukštąsias mokyklas sistema. Studentų priėmimas gali būti pagrįstas:

- 1) brandos egzaminų pažymiais kartu su stojamojo egzamino rezultatais (dažniausiai taikoma procedūra);
- 2) tik stojamojo egzamino rezultatais;
- 3) tik brandos egzaminų pažymiais.

Be to, priėmime į kai kurias programas gali būti papildomai vertinama darbo, stažuocių ar kita praktinė patirtis.

Aukštųjų mokyklų organizuojami stojamieji egzaminai, kurie dažniausiai turi lemiamą reikšmę priėmimo, Suomijoje šiuo metu smarkiai kritikuojami. Dėl jų susidaro situacija, kai gerai brandos egzaminus išlaikę abiturientai neįstoja į norimas programas dėl prastesnio rezultato stojamajame egzamine, kuris dažnai reikalauja atskiro pasiruošimo per trumpą laiko tarpą. Dėl to Suomijoje daug abiturientų pirmaisiais metais po vidurinės mokyklos baigimo neįstojo į aukštąsias mokyklas. Reaguojant į tai, 2020 m. inicijuota aukštojo mokslo reforma, kuria siekiama mažinti stojamųjų egzaminų ir atitinkamai didinti brandos egzaminų svorį stojant.

Švedija

⁵ Laki ylioppilastutkinnon järjestyksessä: <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050672>

⁶ Universitetslag: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2009/20090558>

Švedijoje sulig vidurinio ugdymo programos pabaiga nėra laikomi baigiamieji egzaminai. Kiekvienas mokyklą baigiantis mokinys gauna mokyklos baigimo pažymėjimą, kurį sudaro mokomųjų dalykų santrauka ir šių dalykų įvertinimai pažymiais. Norėdamas gauti mokyklos baigimo pažymėjimą už nacionalinės ar specializuotos profesinės vidurinio ugdymo programos baigimą, mokinys privalo būti teigiamai įvertintas iš visų mokomųjų dalykų ir už individualų projektinį darbą.

Norėdamas įstoti į aukštąją mokyklą, kandidatas privalo turėti vidurinio išsilavinimo baigimo pažymėjimą arba vidurinio profesinio išsilavinimo baigimo pažymėjimą, su sąlyga, kad kandidatas yra įvykdyęs specialius aukštojo mokslo parengiamuosius kursus. Šias kvalifikacijas kandidatai gali įgyti tiek vidurinėse, tiek profesinėse, tiek suaugusiųjų mokyklose.

Jei kandidatų į studijų programą yra daugiau nei numatyta vietų, vykdomos šios atrankos procedūros:

1) mažiausiai vienas trečdalis vietų turi būti užpildomos atrenkant kandidatus pagal vidurinio ugdymo baigimo pažymėjimų pažymius;

2) mažiausiai vienas trečdalis vietų turi būti užpildomos pagal kandidatų rezultatus Švedijos mokslinio tinkamumo teste (žr. išnašą)⁷;

3) ne daugiau nei vienas trečdalis vietų turi būti užpildomos remiantis kitais kriterijais, kuriuos nusistato pačios aukštosios mokyklos, pavyzdžiui, interviu, motyvaciniai laišakai.

Išplėstiniai matematikos ir kalbų kursai abiturientams suteikia papildomų balų, vykdamas priėmimą į aukštąsias mokyklas. Ši sistema pradėta taikyti 2010 m., siekiant tikslo paskatinti vidurinės mokyklos mokinius papildomai tobulinti matematikos ir kalbų išmanymą.

Kandidatai iš Danijos, Suomijos, Islandijos ar Norvegijos, turintys teisę į aukštąjį mokslą savo šalyje, turi teisę į aukštąjį mokslą ir Švedijoje. Kandidatai, kurių gimtoji kalba nėra švedų, danų, farerų, islandų ar norvegų, privalo turėti išsilavinimą, atitinkantį švedišką vidurinį išsilavinimą bei tinkamai mokėti švedų ir anglų kalbas. Kandidatams, kurie vidurinio išsilavinimo baigiamuosius pažymius gavo vėliau nei 2009 m. gruodžio 31 d., taikomas papildomas matematikos žinių reikalavimas.

Aukštojo mokslo įstaigos gali priimti ir stojančiuosius, netenkinančius formalių reikalavimų, jeigu priimančioji institucija pripažįsta juos turint potencialą pasinaudoti aukštojo mokslo programa, įvertinus kandidato ankstesnį išsilavinimą užsienyje, švedų kalbos mokėjimą, praktinę patirtį ar kitas aplinkybes. Dėl neformaliojo ar savarankiško mokymosi rezultatų pripažinimo sprendžia priimančioji aukštoji mokykla.

2022 m. Švedijoje įsigalios nauji bendrieji priėmimo reikalavimai, pagal kuriuos visi norintys studijuoti Švedijos aukštosiose mokyklose privalės:

- 1) turėti reikiamas švedų ir anglų kalbų žinias;
- 2) turėti mokslinių gebėjimų;
- 3) gebėti nagrinėti problemas iš skirtingų perspektyvų;
- 4) turėti gebėjimų spręsti problemas;
- 5) gebėti daryti išvadas ir jas pagrįsti;
- 6) turėti kitų kompetencijų, kurios būtinos norint pasinaudoti aukštojo mokslo programa.

Kandidatas, kuris netenkina tam tikrų formalių reikalavimų, galėtų būti priimamas į aukštąją mokyklą, jeigu aukštoji mokykla nustatytų, kad jis atitinka išvardintus bendruosius reikalavimus.

Šveicarija

Šveicarijos švietimo sistema decentralizuota ir vyksta keturiomis kalbomis, priklausomai nuo kalbinio regiono. Šalis pasižymi dar ir tuo, kad du trečdaliai privalomą ugdymą baigusiu mokinių dalyvauja profesinio mokymo sistemoje.

⁷ Švedijos mokslinio tinkamumo testas (šved. *Högskoleprovet*) vyksta du kartus per metus: kovo/balandžio ir spalio mėnesiais. Testas yra neprivalomas, už jį reikia susimokėti nedidelę pinigų sumą. Teste vertinamos žinios ir įgūdžiai, kurie yra būtini visose aukštojo mokslo programose. Kai pretendentų į aukštojo mokslo programą yra daugiau nei vietų, mažiausiai trečdalis studentų turi būti atrenkami remiantis Švedijos moksliniu tinkamumo testu.

Aukštesnysis vidurinis išsilavinimas yra skirstomas į bendrąsias švietimo programas ir profesinio mokymo programas. Bendrosios švietimo programos apima gimnazijas (bakalauro – kaip Prancūzijoje – mokyklas) ir aukštesniasias specializuotas mokyklas. Maždaug vienas trečdalis baigiančių mokyklą asmenų įgyja bakalaurą/brandos pažymėjimą arba specializuotą bakalaurą/specializuotą brandos pažymėjimą.

Kantonų valdžia yra atsakinga už mokinių vertinimo reguliavimą bakalauro mokyklose ir aukštesniosiose specializuotose mokyklose. Mokiniai vertinami kasmet, ir nuo įvertinimo priklauso, ar mokinys bus keliamas į aukštesnę klasę.

Bakalauro programos pabaigoje mokiniai laiko bakalauro egzaminą raštu mažiausiai iš 5 dalykų; taip pat papildomai gali būti egzaminuojama ir žodžiu. Egzaminų dalykai yra pirmoji kalba, antroji valstybinė kalba, matematika, specializuotas dalykas ir dar vienas dalykas. Galutinius pažymius sudaro egzaminų rezultatai, mokykliniai egzaminuojamų dalykų pažymiai ir dalykų, iš kurių nėra egzaminuojama, pažymiai, taip pat bakalauro rašto darbo (esė) pažymys. Pažymiai yra nuo 1 iki 6; bakalauras pripažįstamas, jei ne daugiau kaip 4 pažymiai yra mažesni už 4. Kantono bakalauras leidžia stoti į visos šalies aukštąsias mokyklas. Tam, kad būtų priimti į taikomųjų mokslų universitetus, turintieji bakalaurą taip pat privalo turėti mažiausiai vienerių metų darbo patirtį.

Aukštesniosiose specializuotose mokyklose programa taip pat baigiama egzaminu. Egzaminai laikomi mažiausiai iš 6 dalykų, iš kurių mažiausiai 1 ir ne daugiau nei 2 dalykai turi būti susiję su kokia nors konkrečia profesine sritimi. Egzaminai gali vykti raštu, žodžiu, arba abiejopai. Galutinį pažymį sudaro egzaminų rezultatai, mokykliniai egzaminuojamų dalykų pažymiai ir dalykų, iš kurių nėra egzaminuojama, pažymiai. Pažymiai yra nuo 1 iki 6; ne daugiau kaip 3 specializuotų dalykų pažymiai gali būti mažesni už 4. Aukštesniosios specializuotos mokyklos baigimo pažymėjimas leidžia stoti į tam tikrus kolegijų kursus. Tuo tarpu stojant į universitetus reikia laikyti papildomą egzaminą, įrodantį, kad jie turi adekvatų bendrąjį išsilavinimą.

Taip pat galima gauti specializuotą bakalaurą po papildomų vienerių metų mokslo. Tai leidžia stoti į taikomųjų mokslų universitetus.

Taip pat yra federalinio profesinio bakalauro programa, leidžianti studijuoti aukštosiose mokyklose. Tačiau stojant į ne taikomuosius universitetus, reikia išlaikyti papildomą testą.

Priėmimo į universitetus procedūras nustato patys universitetai. Ypač į medicinos srities specialybių studijas priėmimas ribojamas (*numerus clausus*), nes norinčiųjų visada būna per daug.

Įgijus bakalauro laipsnį aukštojoje mokykloje, į magistro studijų programas dažniausiai priimama be papildomų sąlygų.

Vokietija

Aukštesniojo vidurinio išsilavinimo tikslas – parengti mokinius studijoms aukštosiose mokyklose. Tam rengia gimnazijos, kuriose mokslo pabaigoje įgyjamas stojimo į aukštąją mokyklą brandos pažymėjimas (vok. *Hochschulreife*), leidžiantis studijuoti bet kurioje aukštojoje mokykloje arba pradėti profesinio mokymo kursą. Gimnazijose ypač daug dėmesio skiriama vokiečių kalbai, užsienio kalbai ir matematikai.

Aukštesniojo vidurinio išsilavinimo profesinėse mokyklose galima įgyti kvalifikuoto darbuotojo profesinę kvalifikaciją, vadinamąją *Ausbildungsberuf* – pripažintą profesiją, reikalaujančią formalaus mokymo, arba profesiją, kurią galima įgyti tik lankant mokyklą. Tačiau ir daugelis profesinės mokyklos kursų leidžia įgyti kvalifikaciją, įgalinančią studijuoti aukštojoje mokykloje.

Gimnazijose paskutinės dvi klasės vadinamos kvalifikacijos etapu. Pagal mokinio gautus pažymius apskaičiuojami mokinio bendrieji pažymiai kartu su pažymiais, gautais per baigiamuosius egzaminus (*Abitur*). Tam, kad mokinys būtų prileistas prie baigiamųjų egzaminų, jo pažymiai turi būti tam tikro lygio (kvalifikacijos etape). Baigiamosios klasės kursą galima kartoti. Tuo pasinaudoja apie 2,7 proc. devynmetės gimnazijos ir apie 2,5 proc. aštuonmetės gimnazijos mokinių.

Baigiamieji – *Abitur* – egzaminai laikomi iš 4 arba 5 dalykų, iš kurių mažiausiai 2 dalykai turi būti padidintų akademinų standartų ir 2 iš šių trijų dalykų: vokiečių kalbos, užsienio kalbos ir

matematikos. Be to, į egzaminus turi būti įtraukti visų trijų žinijos sričių dalykai (kalbos, literatūra ir menai; socialiniai mokslai; matematika, gamtos mokslai ir technologijos). Reikalaujami mažiausiai 3 egzaminai raštu privalo apimti mažiausiai 2 padidintų akademinų standartų dalykus, iš kurių mažiausiai 1 privalo būti vokiečių kalba, užsienio kalba, matematika arba gamtos mokslai. *Abitur* egzaminas žodžiu vyksta iš dalykų, kurio egzaminas nevyko raštu. Paprastai 3 egzaminai vyksta raštu, o ketvirtasis – žodžiu. Priklausomai nuo federalinės žemės, penktasis egzaminas gali vykti raštu arba žodžiu arba į *Abitur* egzaminą gali būti įtrauktas ypatingos svarbos ir trukmės (mažiausiai 2,5 metų) rašto darbas, projektas arba varžybos. Išlaikius baigiamuosius egzaminus, išduodamas bendrasis stojimo į aukštąją mokyklą brandos pažymėjimas, kuriame taip pat yra du trečdaliai kvalifikacijos etapo pasiekimų pažymių.

Pereinant į profesinį mokymą arba į studijas aukštojoje mokykloje, šalia pažymių nurodomas ir užsienio kalbos mokėjimo lygis.

Nors visose aukštosiose mokyklose laikomasi dėstymo ir tyrimų vienovės, vis dėlto reikia išskirti universitetų ir kitų aukštųjų mokyklų funkcijas, nes universitetai tradiciškai yra glaudžiau susiję su baziniais ir teoriniais tyrimais. Šiuo metu Vokietijoje yra maždaug 390 valstybės pripažįstamų aukštojo mokslo įstaigų. Jos skirstomos į 3 grupes:

- 1) universitetai ir kitos panašios įstaigos (pavyzdžiui, teologijos mokyklos);
- 2) meno ir muzikos kolegijos;
- 3) taikomųjų mokslų aukštosios mokyklos.

Taip pat kai kuriose federalinėse žemėse yra profesinės akademijos (*Berufsakademien*).

Šiuo metu siūloma apie 9 tūkst. bakalauro studijų programų. Priėmimas į medicinos, veterinarijos, odontologijos ir farmacijos studijas yra ribojamas, t. y. taikomos kvotos. Kitų profesijų studijoms jokie stojimo ar priėmimo apribojimai netaikomi. Priėmimas į magistro studijas vyksta, kai įgyjamas aukštojo mokslo laipsnis, suteikiantis profesinę kvalifikaciją, t. y. bakalauro laipsnis.

Parengė

Informacijos ir komunikacijos departamento

Tyrimų skyriaus

Patarėjas

Sigitas Daukša

Tel. (8 5) 239 6172, el. p. sigitas.dauksa@lrs.lt

Vyriausiasis specialistas

Šarūnas Legatas

Tel. (8 5) 239 6174, el. p. sarunas.legatas@lrs.lt

Seimo kanceliarijos Informacijos ir komunikacijos departamento Tyrimų skyriaus parengti analitiniai ir informaciniai darbai skirti Seimo narių parlamentinei ir Seimo kanceliarijos veiklai. Šiuose darbuose pateikta informacija nėra oficiali Lietuvos Respublikos Seimo pozicija. Šį darbą atgaminti, išleisti, platinti, versti, perdirbti, viešai skelbti, išskyrus įstatymų nustatytas išimtis, galima tik gavus Seimo kanceliarijos leidimą. Visais atvejais naudojant šį darbą privaloma nurodyti šaltinį.

© Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija, 2021